

ФАОЛ ТАШҚИ СИЁСАТ ВА МУЛОҚОТЛАР МУНТАЗАМЛИГИ ЎЗБЕКИСТОН – ФИНЛЯНДИЯ ҲАМКОРЛИГИГА ЯНГИЧА СУРЪАТ БАҒИШЛАЙДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Финляндия Республикаси Президенти Александр Стубб расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлди.

Икки мамлакат ўртасидаги дипломатик алоқа 1992 йил 26 февралда ўрнатилган. Президент Шавкат Мирзиёев фаол ташқи сиёсат ва ислохотлар йўлини эълон қилган, Ўзбекистон — Финляндия ҳамкорлиги янги суръат олди. Илгари вақти-вақти билан амал қилган мулоқот механизми жадаллашди. 2018 йил томонлар Савдо-иқтисодий ҳамкорлик бўйича

хукуматлараро комиссияни қайта тиклашга келишди. Бу қадам мулоқотни жонлан-тириш ва янги ҳамкорлик йўналишларини излашга туртки берди. Финляндия Ўзбекистоннинг БМТ ва бошқа халқаро тузилмалар доирасидаги ташаббусларини ҳам фаол қўллаб-қувватлаб келмоқда, бу ўзаро ишончнинг юқори даражасини акс эттиради.

Кейинги йилларда Ўзбекистон ва Финляндия ўртасидаги иқтисодий алоқалар сезиларли даражада фаоллашди. Ҳозир мамлакатимизда машинасозлик, озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш, телекоммуникация, тоза технологиялар ва агросаноат соҳаларида фаолият юритувчи Финляндия капитали иштирокидаги ўндан ортқ корхона фаолият кўрсатмоқда.

Кўксарой қароргоҳида 31 октябрь кунни Финляндия Республикаси Президенти Александр Стуббни тантанали кутиб олиш маросими бўлди. Қароргоҳ олдидаги майдонда икки давлат байроқлари кўтарилди, фахрий қоровул саф тортиди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев олий мартабали меҳмонни самимий қутлаб, шохсупага таклиф этди. Ўзбекистон ва Финляндия давлат мадҳиялари янгради. Етакчилар фахрий қоровул сафи олдида ўтиб, расмий делегациялар аъзоларини бир-бирига таништиришди. Шундан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Финляндия Республикаси Президенти Александр Стубб расмий делегациялар иштирокида музокара ўтказилди. Ўзбекистон билан Финляндия ўртасидаги кўп қиррали ҳамкорлиқни, энг аввало, сиёсий, савдо-иқтисодий, инвестициявий ва гуманитар соҳаларда янада мустаҳкамлаш истиқболлари атрофича кўриб чиқилди. Турли даражалардаги сиёсий мулоқот ва алмашинувлар жадал ривожланиб бораётгани, бизнеста оид шериклик фаоллашгани мамнуният билан қайд этилди. Ўзаро савдо ҳажми изчил ортиб, иқтисодий ва ишбилармонлик алоқалари мустаҳкамланмоқда. Мамлакатимизда Финляндия билан ҳамкорликда Халқаро Нордик университети муваффақиятли фаолият юритмоқда, мактаб таълими соҳасидаги дастурлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон — Финляндия бизнес форумининг якунида умумий қиймати 1 миллиард евродан зиёд истиқболли қўшма лойиҳалар портфели шакллантирилди. Музокараларда товар айирбошлашнинг каррасига ошириш, шу жумладан, ўзаро маҳсулот етказиб беришни рағбатлантириш учун Савдони молиялаштириш қўшма ҳамғармасини ташкил этиш имкониятлари ҳам кўриб чиқилди. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги ва тўқимачилик маҳсулотларини Европа Иттифоқи

бозорларига олиб чиқиш учун сертификатлаш лабораторияларини очиш ташаббуслари қўллаб-қувватланди. Геология ва муҳим материаллар, энергетика, агросаноат, рақамлаштириш, сунъий интеллект, экология, туризм ва бошқа муҳим тармоқларда кооперацияни кенгайтиришга устувор аҳамият қаратилди. 2026 йилда Хукуматлараро комиссиянинг навбатдаги йигилишини ўтказиш ва Ишбилармонлар кенгашини таъсис этиш юзасидан келишувларга эришилди. Худудлараро ҳамкорлиқни кенгайтиришдан икки томон ҳам манфаатдор экани таъкидланди. Таълим, тиббиёт ҳамда меҳнат миграцияси соҳаларидаги ҳамкорлик масалалари ҳам кўриб чиқилди. Келгуси йилда биринчи Ректорлар ва инновациялар форумини ўтказиш режалаштирилган. Президентлар минтақавий ва халқаро аҳамиятга молик долзарб масалалар юзасидан фикр алмашдилар. Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган музокаралар якунида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Финляндия Республикаси Президенти Александр Стубб Қўшма баёоноти имзоладилар. Етакчилар ҳузурида турли йўналишларда, шу жумладан: — савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш; — фойдали қазилмаларни қазиб олиш соҳасидаги ҳамкорлик; — геология фанлари, геологик қидирув, фойдали қазилмалар ва ер ости сувларини излаш ҳамда қишлоқ соҳаларидаги ҳамкорлик; — рақамли трансформация, инновациялар ва рақамли ўзаро боғлиқлиқни ривожлантиришга кўмаклашиш; — ижтимоий ҳимоя соҳасидаги ҳамкорлик; — мактабгача ва мактаб таълими тизими рақамли таълим платформасини жорий этиш бўйича ҳамкорлик; — таълим, фан ва инновациялар соҳаларидаги ҳамкорлик;

— рақамлаштириш ва сув ресурсларини бошқариш соҳасидаги фан-таълим салоҳиятини ошириш; — иқлим ўзгариши ва атроф-муҳит муҳофазаси борасидаги ҳамкорликка оид икки томонлама ҳужжатлар тўлиғини имзолаш маросими бўлиб ўтди. Ўзбекистон — Финляндия саммити якунида Кўксарой қароргоҳида дарахт экиш маросими бўлиб ўтди. Президентлар Шавкат Мирзиёев ва Александр Стубб Фахрий меҳмонлар хибонада биргаликда дарахт экидилар. Маросим Ўзбекистон ва Финляндия ўртасидаги кўп қиррали ҳамкорлиқни ривожлантиришга интилишнинг, икки мамлакат ва халқ ўртасидаги дўстлик ҳамда ўзаро англашув мустаҳкамланиб бораётганининг рамизи бўлди. Шу кунни Финляндия Республикаси Президенти “Янги Ўзбекистон” боғига ташриф буюриб, Мустақиллик монументи пойига гулчамбар қўйди. Олий мартабали меҳмон мамлакатимиз ўтмиши ва келажакка ишонч тимсоли бўлган ҳамда улуг аждодларимизнинг ёрқин сиймосини жаҳонга намойиш этувчи мазкур монумент мазмун моҳиятини юқори баҳолади. Александр Стуббнинг мамлакатимизга расмий ташрифи доирасида Марказий Осиё халқаро институтида “Марказий Осиё ва Шимол мамлакатлари: янги ҳамкорлик истиқболи” мавзусида давра суҳбати ҳам бўлиб ўтди. Унда Президент Александр Стубб ҳам иштирок этди. Финляндия Республикаси Президенти Александр Стубб Тошкентда ўтказилган Ўзбекистон — Финляндия бизнес форумида ҳам қатнашди. Шу билан Финляндия Республикаси Президенти Александр Стуббнинг мамлакатимизга расмий ташрифи аяланди.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Икром АВВАЛБОВЕВ,
ЎЗА мухбирлари

САМАРҚАНДНИНГ ЦИВИЛИЗАЦИЯВИЙ РУҲИ ЮНЕСКО ТАМОЙИЛЛАРИГА ТЎЛИҚ МОС КЕЛАДИ

Хорижий эксперт доиралари вакиллари Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Самарқандда очилган ЮНЕСКО Бош конференцияси 43-сессиясидаги нутқи ҳақида

30 октябрь кунни қадимий Самарқандда ЮНЕСКО Бош конференциясининг 43-сессияси очилди. Бу ташкилотнинг 40 йилдан сўнг биринчи марта Париждан ташқарида ўтказилган энг йирик халқаро форумидир. Ўшбу тадбир нафақат Ўзбекистон, балки бутун Марказий Осиё минтақаси учун муҳим босқич бўлди. Чунки у ўзини мулоқот, маданий хилма-хиллик ва барқарор ривожланиш майдони сифатида тобора кўпроқ намойн этмоқда. Конференция иштирокчилари ва халқаро экспертлар форумнинг ташкилий даражасини юқори баҳоладилар ва Самарқандда бундай кенг қўламли анжуман ўтказилиши Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги обрўси ортиб бораётганини акс эттиришини таъкидладилар.

Халқларни бирлаштириш, ўзаро тушунишни мустаҳкамлаш ва маданий меросга ҳурмат билан ёндашишга айланган ғояларни билдирган Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг нутқида алоҳида эътибор қаратилди. Анжуманнинг хорижий иштирокчилари ва халқаро экспертлар таъкидича, давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган ташаббуслар дастурий хусусиятга эга бўлиб, гуманитар соҳада ўзаро таъсир учун янги векторни белгилайди ва мамлакатнинг тинчлик, таълим ва маданий меросини асраб-авайлашга содиқлигини намойиш этади.

► Давоми 2-бетда

КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШНИНГ МИЛЛИЙ МОДЕЛИ

НЕГА ТАДБИРКОРЛИК АСОСИЙ ТАЯНЧ СИФАТИДА ТАНЛАБ ОЛИНДИ?

Бошпанасиз, тиббий ва таълим хизматларидан фойдаланиш у ёқда турсин, ҳатто тўйиб овқатланишга имкони йўқ, ўта оғир шароитдаги одамлар ёки оилаларга нисбатан “қашшоқ” атамаси қўлланади. Хайриятки, бизнинг тилимизда қашшоқ сўзи деярли учрамайди. Юртимизда бундай қатлам мавжуд ҳам эмас. Миллий менталитетимиз, қолаверса, жамиятимизда қийналганларга кўмаклашиш, тақдирига бефарқ бўлмаслик каби эзгу ишлар, дахлдорлик хисси ён-атрофимизда кимнингдир кўчада қолишига йўл қўймайди.

Камбағалликка келсак, бу — бошқа масала. Мамлакатимизда қашшоқ қатламнинг йўқлиги жамиятимизда камбағал оилалар учрамаслигини англатади. Энг ривожланган давлатларда ҳам ижтимоий ҳимояга муҳтож, ишсиз, иқтисодий имконияти чекланган, даромади белгиланган

Тараққиёт одимлари

минимал истеъмол харажатидан паст қатлам мавжуд. Камбағаллик шу каби қатор мезонларга қўра белгиланади. Бундан 8-9 йил олдин “камбағал оила” деган ибора, ҳатто луғатимизда йўқ эди. Бу мамлакатимизда камбағаллик учрамагани, ҳамма жой обод, турмуш фаровон бўлга-

нидан эмас, шунчаки камбағаллик — ёпиқ мавзу, у ҳақда оғиз очиш мумкин эмас эди. Аммо ойна этак билан ёпиб бўлмайди. Ҳар қандай муаммо тан олимпиагунча уни ҳал этиб бўлмаслиги ҳам айни ҳақиқат.

► Давоми 3-бетда

МАЪРИФАТЛИ КЕЛАЖАКНИ БИРГАЛИКДА ҚУРИШ ИСТАГИ

Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтаётган ЮНЕСКО Бош конференцияси тарихий воқеа сифатида ёдда қолмоқда. Бу — 40 йилда илк бор Париждан ташқарида ўтказилган анжуман бўлиб, уни ўтказиш учун Самарқанднинг танланиши рамзий ва маънавий жиҳатдан жуда катта аҳамиятга эга.

► Давоми 2-бетда

ФАЙЗУ ТАРОВАТ,
ОБОДЛИК ФУРСАТИ
ЭЗГУ ИШЛАРГА БАРЧАМИЗ
КАМАРБАСТА БЎЛАЙЛИК

Муносабат

МАЪРИФАТЛИ КЕЛАЖАКНИ БИРГАЛИКДА ҚУРИШ ИСТАГИ

Нозима МУРАТОВА,
Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети проректори

Бошланиши 1-бетда

Шу боис, айнан мана шу шаҳарда жаҳоннинг илгор фикр эгалари, сиёсий ва илмий етакчилари, зиёлилар, фаол аёллар ва ёшлар, маданият ва таълим экспертлари йиғилиб, XXI асрнинг энг муҳим масалаларига ечим изламоқда.

Тадбирнинг очилиш маросимида Президентимизнинг нутқини эшитиб, бу сессиянинг фалсафий моҳиятини янада терең ҳис қилдим. Ўзтироф этилганидек, давлатимиз раҳбари ЮНЕСКО фаолиятига мутлақо янгича рух, яъни инсонпарвар ва интеллектуал ёндашув киритди.

Нутқдаги бир нечта муҳим ташаббуслар диққатини тортди. Биринчидан, сунъий интеллект ва ахборот жараёнлари ҳақидаги ғоя.

“ЮНЕСКО бугун нафақат маданият ёки таълим, балки бутун инсониятнинг маънавий келажаги учун масъул ташкилотдир. Самарқанд сессиясидаги муҳокамалар шунга ишора қилди. Шу жиҳатдан Президентимиз нутқи ҳам, Одრი Азуле фикрлари ҳам, глобал масалалар бўйича сессия хулосалари ҳам — барчаси ягона умумий ғояни таъкидлайди: инсонпарвар тараққиёт ва маърифатга асосланган келажакни биргаликда қуриш зарур.

ТАШАББУСЛАР ҲАР ДОИМГИДЕК ДОЛЗАРБ ИЖРОСИ ЭСА ЖУДА МУҲИМ

Шу кунларда дунё жамоатчилиги нигоҳи қадим ва навқирон Самарқанд шаҳрига қаратилган. Қўхна кент ЮНЕСКО Бош конференцияси 43-сессиясига мезбонлик қилмоқда.

Президентимиз Бош конференция очилиш маросимидаги нутқида қайд этганидек, бугун геосиёсий кескинлик ва ҳарбий моҳорлар таъсирида сайёраимиздаги ноёб ёдгорликлар, муқаддас қадамжолар ва бебаҳо маданий мерос катта зиён кўрмоқда. Зеро, инсониятнинг бебаҳо хазинаси бўлган жаҳон номоддий маданий меросини сақлаб қолиш учун биргаликдаги сий-ҳаракатларни кучайтириш муҳим аҳамиятга эга.

Мазкур ташкилот маданий мерос объектлари, номоддий меросни муҳофаза қилишда муҳим аҳамият касб этади. Шу билан бирга, уни дунё халқларига намойиш этишда муҳим

ўрин эгаллайди. Хусусан, шашмақом, катта ашула, лази, аския, қўлолчилик ва наққошлик санъатлари, Наврўз айёми, атлас ва адрас ишлаб чиқариш анъанаси каби йиғирмага яқин номоддий мерос намуналари дунё халқлари эътирофига сазовор бўлмоқда.

Давлатимиз раҳбари анжуманда жуда муҳим ташаббусларни илгари сурди. Жумладан, инклюзив таълимни ривожлантириш ва соҳада сунъий интеллект технологияларини кенг қўллаш борасидаги фикрлари халқаро экспертлар, кент жамоатчилиги эътирофига сабаб бўлди.

Ижтимоий ҳимояга муҳтож, эҳтиёжманд оилалар фарзандларига таълим бериш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадларида тизимли йўлга қўйилган. Президентимиз энди бу амалиётни халқаро миқёсда жорий этиш зарурлигини қайд этиб, жумладан, бундай деди: “Жисмоний ва ижтимоий хусусиятларидан қатъи назар, ҳар бир болага таълим олиши учун тенг имкониятларини яратиб бериш жуда муҳимдир. Бу борада ЮНЕСКОнинг алоҳида эҳтиёжли болалар учун Инклюзив таълимни ривожлантириш платформасини жорий этиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз”.

ГЛОБАЛ МАДАНИЙ АЛОҚАЛАР

ФАОЛИЯТИМИЗГА ЯНГИ НАФАС БАХШ ЭТАДИ

Ҳусан ТАНҒРИЕВ,
Божхона қўмитасининг жамоатчилиги ва ОАВ билан алоқалар бўлими бошлиғи

Сессия очилиш маросимида иштирок этган Президентимиз нufузли форумнинг мамлакатимизда ўтказилаётганини ташкилотга аъзо давлатларнинг янги Ўзбекистондаги кенг қўллаш, жадал ислохотларга юксак ишончининг ёрқин ифодаси деб баҳолади.

Давлатимиз раҳбари ЮНЕСКОнинг глобал мақсадларига эришиш ва кўп қиррали ҳамкорлигини янги босқичга олиб чиқувчи 20 га яқин ташаббусни илгари сурди. Моҳиятан мазкур ташаббуслар ЮНЕСКО учун янгиллик бўлса-да, уларнинг ҳар бири чиғирқидан ўтган, юртимизда бу борада муайян тажриба ортирилган. Содда қилиб айтганда, Президентимиз

синовдан ўтган ташаббусларни энди халқаро жамоатчилик эътиборига ҳавола қилмоқда.

Давлатимиз раҳбари геосиёсий кескинлик ва ҳарбий моҳорлар таъсирида сайёраимиздаги ноёб ёдгорликлар, муқаддас қадамжолар ва бебаҳо маданий мерос катта зиён кўраётганини куйинчачилик билан ташкидлади. Аслида, маданий мерос ҳаминша асраб-авайлашга муҳтож. Яқинда Европанинг қоқ марказида — Луврдаги музейда содир этилган салкам 90 миллион евролик ўғирлик ҳам фикримизни тасдиқлайди.

Яна бир рақамга эътиборингизни қаратмоқчиман. 2022 йилдан 2025 йилгиги ўтган даврига қадар божхоначиларимиз 12 мингга яқин маданий бойликлар ноқонуний равишда олиб чиқиб ўтишлининг олдини олди. Демак, Президентимиз маърузаси ва ЮНЕСКОнинг Самарқанд сессияси божхона ходимларининг маданий бойликларни асраб-авайлаш борасидаги сий-ҳаракатларини янада руҳлантиради, зимамиздаги масъулиятини оширади.

Шунингдек, нутқда “сунъий интеллект” тушунчаси бир неча бор янгради. Жумладан, ушбу нufузли ташкилот шафелигида барча қитъанинг етакчи олийгоҳлари, педагогика ва илмий-тадқиқот институтлари вакиллари иштирокида Сунъий интеллект этикаси бўйича халқаро экспертлар анжуманини ўтказиш таклифи қилинди.

Бир неча кун олдин Божхона қўмитасининг Божхона институтида илк бор божхона органларида сунъий интеллект истиқболларига бағишланган халқаро конференция ўтказилди.

Зафар ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Бундан ташқари, давлатимиз раҳбарининг бугун энг муҳим масалалардан бири бўлган иқлим инқирозига қарши биргаликда курашиш борасидаги таклифи ҳам ғоят муҳим. Анжуманда билдирилган барча ташаббуслар ҳар доимгидек долзарб.

Демак, институт жамоаси ҳам илгари сурилган таклифдан илҳомланиб, бу борадаги сий-ҳаракатларини янада фаоллаштиради.

Дарвоқе, Президентимиз фармони билан жорий йил март ойида Божхона қўмитаси раисининг айнан сунъий интеллект масалалари бўйича маслаҳатчиси лавозими тасъис этилган.

Давлатимиз раҳбарининг маърузасини божхона органларида хизмат қилаётган хотин-қизлар алоҳида иштиёқ билан қабул қилди. Айниқса, хотин-қизлар етакчилиги бўйича ЮНЕСКО академиясини ташкил этиш ҳамда Самарқандда хотин-қизларнинг Таълим, маданият ва фан соҳасидаги глобал форумини ўтказиш ташаббуслари алоҳида эътирофга сазовор.

Божхона қўмитаси нафақат республикамиз, балки МДҲ минтақасида вазирилик ва ташкилотлар, хусусан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар орасида илк бор БМТ Тараққиёт дастурининг “Давлат маъсасалари” учун гендер тенглик нишонини дастурида иштирок этмоқда.

Бу, аввало, тизимда аёлларга эътибор тобора ортаётганини кўрсатади. Самарқандда илгари сурилган янги ташаббуслар эса божхона хотин-қизларнинг етакчилиги қобилияти ва компетенциясини таъминлашга қаратилган чора-тадбирларни янада кучайтириш зарурлигини кўрсатади.

Қисқаса, Самарқандда халқаро жамоатчиликка тақдим этилган ташаббуслар ҳар биримизни ундан илҳомланиб, келгуси ҳаракатларимизни аниқ ва тўғри белгилашга хизмат қилади.

СИЁСАТ

САМАРҚАНДНИНГ ЦИВИЛИЗАЦИЯВИЙ РУҲИ

ЮНЕСКО ТАМОЙИЛЛАРИГА ТЎЛИҚ МОС КЕЛАДИ

Бошланиши 1-бетда

Алекс МАТЕРССОН,
Марказий Осиё минтақасидаги ижтимоий-маданий ва иқтисодий жараёнларни ўргатуви швециялик эксперт ва бизнес стратег:

— Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг ЮНЕСКО Бош конференциясининг қадимий Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган тарихий 43-сессияси очилиши маросимидаги нутқи стратегик қарашлари ва халқаро ҳамжамиятга замонавий дунёда цивилизациялар ўртасидаги мулоқотнинг аҳамияти ҳақида илҳомлантирувчи хабари билан ажралиб турди.

Ишончим комилки, Ўзбекистон етакчиси замонавий дунёда халқаро ҳамкорлик ва барқарор ривожланишни мустаҳкамлашда маданият, таълим ва фanning ролини чуқур тушунган.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Самарқанд ташаббуслари тарихий ва маданий меросни сақлаш, ёшлар салоҳиятини ривожлантириш ва халқлар ўртасида ўзаро ҳурматни ривожлантириш бўйича асосий ғояларни ўзида муҷассам этган ҳолда глобал миқёсда маданий ва илмий дипломатиянинг ролини кучайтиришга қаратилган. Ушбу ташаббуслар, шунингдек, Самарқанднинг ноёб цивилизация меросини — дунёлар чорраҳасини ўзида муҷассам этган бўлиб, бу ЮНЕСКО миссиясига тўлиқ мос келади.

Бош конференциянинг ушбу тарихий сессиясини Самарқандда ўтказиш Ўзбекистоннинг глобал гуманитар ташаббусларнинг фаол иштирокчиси сифатидаги халқаро мавқеини янада мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшади.

Антонио АЛОНСО,
Сан-Пабло университети профессори, Марказий Осиё минтақаси бўйича мутахассис:

— Президент Шавкат Мирзиёевнинг ЮНЕСКО Бош конференцияси 43-сессияси очилиш маросимидаги нутқидан илҳомландим. Унинг сўзлари шунчаки сиёсий баёнотдан кўра кўпроқ, балки гуманизм, шу ва таълимнинг илҳомлантирувчи қаҳирик бўлиб туюлди.

Конференциянинг тарих, маданият ва билим даврлар жонли мулоқотида бирлашадиган Самарқанд шаҳрида ўтказилаётгани рамзий маънога эга. Бу ерда ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик ғоялари нафақат муҳокама қилинади, балки амалда ҳам қўлланиладиган глобал цивилизация нафаси чицамакига сезилади.

Инклюзив таълимни ривожлантириш, фан ва маданият соҳасидаги етакчи аёлларни қўллаб-қувватлаш, номоддий меросни сақлаш ва сунъий интеллект ахлоқини тушунишга қаратилган ташаббуслар ҳам муҳим. Бу соҳалар замонавий илмий тенденциялар билан уйғунлашади ва ЮНЕСКОнинг асл руҳини — технология ва инсониятни, инновация ва анъаналарни бирлаштириш истагини акс эттиради.

ЮНЕСКОнинг Аёллар лидерлиги академияси ва Рақамли мерос бўйича халқаро институтини ташкил этиш таклифи ҳам жуда долзарб. Бундай ташаббуслар илм-фан нафақат билим воситаси, балки маданиятлар ва халқлар ўртасидаги кўприк бўлган янги авлод тадқиқотчилари ва ўқитувчилари учун замин яратди.

Испания Шарқ ва Ғарб цивилизациялари аслрлар давомида бир-бирини илҳомлантирган ҳамда бойитган мамлакатдир. Шунинг учун Ўзбекистон раҳбари нутқида ифодаланган ғоялар менда чуқур акс садо беради. Унинг сўзлари тарихий тажрибанинг донолигини ва илм-фан, маданият ва таълим халқлар ўртасида тинчлик, ўзаро тушуниш ва ҳамкорликнинг пойдеворига айланган келажакка қарашни ифодалайди.

Ишончим комилки, Самарқанд конференцияси глобал ҳамкорлигини ривожлантиришда бурилиш нуқтаси бўлади ва “Самарқанд руҳи” интеллектуал ва янги маданий Уйғоғиш даврига пойдевор қўяди.

Хун МУЧИН,

Шанхай креатив иқтисодиёт уюшмаси директори ўринбосари, Шанхай санъат коллекциялари музейи директори:

— Таълим, фан ва маданият соҳасида қарорлар қабул қилишининг асосий глобал платформаси бўлган ЮНЕСКО Бош конференциясини Самарқандда ўтказиш тўғрисидаги қарор чуқур рамзий аҳамиятга эга воқеа бўлди. Бу шунчаки жойининг ўзгариши эмас, балки Марказий Осиёнинг ўсиб бораётган таъсирини идрок этиш ва тан олишининг глобал маданий моделини қайта қўриб чиқиш белгисидир.

Ўзбекистон учун форумга мезбонлик қилиш унинг маданий меросни ҳимоя қилиш, таълим тизимини ривожлантириш ва ҳамкорлигини кучайтиришдаги ютуқларини халқаро миқёсда тан олиш акти бўлди. Президент Шавкат Мирзиёевнинг тарихий ёдгорликларини тиклаш ва маданий жойларни рақамлаштиришни қамраб олган кенг қўллами ташаббуслари Самарқанд, Бухоро ва Хива каби дурдоналарга янги ҳаёт бағишлади.

Ўзбекистон маданий меросини замонавий иқтисодий ва ижтимоий ҳаётга мақсадли равишда интеграциялаштиришда, уни ривожланиш ресурсига айлантиришда. Самарқандда “Боқий шаҳар” каби маданий мажмуа яратилиши бунинг аяқол намунасидир. Ушбу лойиҳа анъанавий мейморий шакллари замонавий инфратузилма талаблари билан муваффақиятли бирлаштириб, нафақат сайёҳларни ўзига жалб қилувчи, балки халқаро конференциялар ва илмий алмашинувлар учун жой бўлиб хизмат қилади.

Президент Шавкат Мирзиёев ЮНЕСКО Бош конференцияси 43-сессияси очилиш маросимидаги нутқида таъкидлаганидек, замон биздан ЮНЕСКОнинг глобал мақсадларига эришишимизни ва кўп қиррали ҳамкорлигимизни янги босқичга кўтаришни талаб қилмоқда. Бу фикрларда Ўзбекистон томонидан илгари сурилган, анъаналар ва инновацияларни уйғунлаштирган аниқ таклифларда мукаммал акс этган.

Келажакка эътибор қаратган ҳолда Тошкент ҳамкорлигини янги босқичга кўтаришни таклиф қилмоқда, инклюзив таълимни ривожлантириш ва ЮНЕСКОнинг ихтисослаштирилган платформасини яратиш, “Сунъий интеллект — мактаб” лойиҳасини амалга ошириш ва Касбий таълим бўйича жаҳон саммитини ўтказиш орқали сунъий интеллектнинг кенг жорий этилиши қўллаб-қувватламоқда.

Шу билан бирга, мамлакат меросини сақлашга содиқлигини кучайтирмоқда. Халқаро ҳужжатли мерос кунини белгилаш ва Рақамли мерос халқаро институтини яратишни таклиф қилмоқда. ЮНЕСКОнинг Аёллар етакчилиги академиясини ташкил этиш, ЮНЕСКОнинг Экологик пойтахт унвонини тарғиб қилиш ва Медиясаводхонлик стратегиясини ишлаб чиқиш ташаббуслари ҳам шунга ўхшаш кенг қамровли ёндашувни намойиш этади.

Мухтасар айтганда, Самарқанд тажрибаси ва ушбу конференцияда эълон қилинган ташаббуслар замонавий дунё барқарор ривожланиш мақсадларига эришиши учун зарур бўлган моделдир.

Юрий СИГОВ,
Россия давлат гуманитар университети — Самарқанд ЮНЕСКОнинг Париждаги бош қароргоҳидан ташқарида кирк йилдан сўнг илк бор ўтказилаётган Бош конференциясига мезбонлик қилмоқда. Шу далилнинг ўзи ҳам Ўзбекистоннинг ҳам минтақада, ҳам глобал миқёсда маданият, санъат ва таълимни ривожлантиришдаги роли ниҳоятда ошган халқаро оғбўсидан далолат беради. Бош конференциянинг очилишида сўзга чиққан Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев ЮНЕСКО ўзининг 80 йиллигини нишонлаётгани сўнгги йилларда таълим, фан, маданият, санъат ва ахборот соҳасидаги глобал ҳамкорлик, шунингдек, ўзаро ишонч ва бирдамлик учун муҳим глобал институтга айланганини таъкидлади. Бу бутун дунё бўйлаб таълимни

ривожлантиришга катта эътибор қаратади ва турли мамлакатлар ва халқлар ўртасида цивилизациялараро мулоқотни фаол равишда қўллаб-қувватлайди.

Президент ҳақли равишда Ўзбекистон ташаббуси билан “Хива жараёни: Марказий Осиёда халқаро ҳамкорликни ривожлантириш” (2021) резолюцияси, Эрта боликликни парвариш қилиш ва таълим бўйича Тошкент декларацияси ва Халқаро ахборотга универсал кириш кунини нишонлаш тўғрисидаги Тошкент декларацияси каби муҳим ҳужжатлар қабул қилинганини таъкидлади.

Менимча, ЮНЕСКО Бош конференциясини Самарқандда ўтказиш Ўзбекистоннинг маданий ва таълим ташаббусларини ривожлантиришда ишончли шерик сифатидаги умумий имижини тарғиб қилишда, ҳам Самарқанднинг ўзи, ҳам республика салоҳиятини оширишда жуда муҳим роль ўйнайди. Ахир хорижий меҳмонлар нафақат расмий учрашувларда иштирок этадилар, балки янги Ўзбекистонни ўз кўзлари билан кўришади. Бу ҳар қандай расмий рекламадан кўра самаралироқ бўлади.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг нутқи форум иштирокчиларига шунчаки мурожаат эмас, балки гуманизм, инновация ва глобал бирдамликни бирлаштирган концептуал ҳаракатлар дастури бўлди. Бу Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги таъкидланган ва ахлоқий ролининг ўсиб бораётганини намойиш этади.

Вусал ТАҒИБАЙЛИ,
оъзарбайжонлик сиёсатшунос ва “hafta.az” электрон нашри муҳбири:

— Ташкилотнинг 80 йиллиги муносабати билан Самарқандда ЮНЕСКОнинг 43-Бош конференцияси ўтказилган Марказий Осиё марказида қойлашган Ўзбекистоннинг халқаро нufузи ортиб бораётганининг аяқол далилидир.

Ўзининг бой маданий мероси билан Ўзбекистон бутун дунёдан келган сайёҳлар учун севибли масканга айланган. Марказий Осиёнинг қадимий цивилизацияси изларини сақлаб қолган бу ажойиб мамлакат минтақа учун илм-фан ва маданият маркази бўлиб қолишга интилаётгани алоҳида эътиборга лойиқдир. Бугунги тадбирнинг Ўзбекистон учун аҳамиятини бир неча жиҳатдан баҳолаш мумкин. Биринчидан, бу Ўзбекистоннинг сиёсий майдонда қўлга қиритган глобал мавқеини акс эттиради. Мамлакатнинг давом этаётган ислохотлари ва дунёга очилик сиёсати халқаро ҳамжамият эътиборидан четда қолмади.

Иккинчидан, бу минтақа тарихидаги энг йирик конференция. Бундай халқаро тадбирлар минтақага қизиқиш орттириши ва хорижий инвестиция оқимиға ҳисса қўшади.

Учинчидан, глобал ташкилот бўлган ЮНЕСКОнинг 40 йилдан сўнг биринчи бор Париждан ташқарида, айнан Самарқандда ўз конференциясини ўтказаятгани шаҳарнинг ривожланган маданий марказ эканидан далолат беради.

Менимча, ЮНЕСКО Бош конференциясини Самарқандда ўтказиш Ўзбекистон ва унинг раҳбарияти учун шубҳасиз муваффақият бўлиб, халқаро ҳамжамиятга мамлакат маданиятини, турмуш тарзи ва сиёсий ва иқтисодий ютуқлари билан кўпроқ танишиш имконини беради.

“Дунё” АА

Тараққиёт одимлари

КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШНИНГ МИЛЛИЙ МОДЕЛИ

НЕГА ТАДБИРКОРЛИК АСОСИЙ ТАЯНЧ СИФАТИДА ТАНЛАБ ОЛИНДИ?

Ирода ТОШМАТОВА,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Бошланиши 1-бетда

2020 йилда давлатимиз раҳбари бу масалани кун тартибига олиб чиқди ва тегишли чора-тадбирлар кўриш учун мутасаддилар олдиға кечиктириб бўлмас вазифалар қўйди. Шундан сўнг узок йиллар ошкор этилмаган рақамлар айтилди. Юртимизда биринчи марта камбағаллик кўрсаткичи эълон қилинганни кўпчилик учун қутилмаган воқеа бўлди. Аввал ҳайрат билан қабул қилинган ушбу рақам ва таҳлиллар кейинроқ амалий ташаббусларға айланди. Камбағаллар сонини камайтиришға эътибор кучайди. Махсус дастурлар қабул қилиниб, алоҳида тизим яратилди. Камбағалликка қарши қатъий кураш бошланди. Натижада 2022 йил якунларига кўра, мамлакатимизда камбағаллик даражаси 17 фоиздан 14 фоизға камайишига эришилди.

Бу рақам бутунға келиб янада қисқарди. 2024 йилда маъкур кўрсаткич 8,9 фоизға туширилди. Жорий йил якунигача камбағаллик даражасини 6 фоизгача камайтириш мақсад қилинган. Шу йил 17 сентябрь куни давлатимиз раҳбари Наманган шаҳрида бўлиб ўтган “Камбағалликдан фаровонлик сари” III халқаро форуми очилиш маросимиданги нутқида бу йўналишда эришилаётган ютуқларға алоҳида тўхталиб, “Бундай кенг қўламли савий-ҳаракатларимиз ҳисобига Ўзбекистон 2030 йилға қадар камбағалликни 2 қарра қисқартириш бўйича олган мажбуриятини бавқат бажаришға ҳаракат қилапти. Шуларино иноватға олиб, бутун янги, янада юқори маррани белгилаб олишға тайёрмиз. 2030 йилға бориб, халқаро мезонларға кўра, Ўзбекистонда мутлақ камбағалликка тўлиқ барҳам беришға барча имкониятимиз бор ва биз буни, албатта, уудалаймиз”, дея таякидлади.

Маъкур натижаларға, албатта, иқтисодий фаровонлик орқали эришилмоқда. Утган даврда мамлакатимиз иқтисодиёти 2 қарра ўсгани бунда муҳим омил бўлди. Шу йил якуни билан аҳоли жон бошиға қадармад 3500 долларға етилиш куттилмоқда. Қисқа муддатда янги ташаббус ва тажрибаларини синовдан ўтказиб, дунёдаги ижобий ютуқларини ўрганиб, камбағалликни қисқартириш бўйича янги Ўзбекистон модели яратилди.

Оқар сув ҳамма жойни обод қилади

Хўш, камбағалликни қисқартириш бўйича Янги Ўзбекистон модели қандай яратилди? Халқаро экспертлар, йирик тузилмалар ва давлатлар эътироф этаётган ўзига хос бу тажрибанинг муҳияти нимада?

Аввалги Хитой тажрибаси асосида бошланган бу ишлар бутунға келиб миллий ҳаракатқа айланган рист. Бунда энг асосий жиҳат камбағалликни қозғода эмас, амалда қисқартириш бўйича бор имкониятлар сафарбар этилгани ва бу ҳар бир ҳудуд, маҳалла, хонадонға кириб бораётганида кўринади. Юртимиз бўйлаб, аввало, қийналган оилалар рўйхати, турли тоифадаги дафтарлар тузилган бўлса, кейинчалик маҳаллаларнинг драйвери, лойиҳаларини қўлаб-қувватлаш тизимини, одамларни олдин иш билан таъминлаб, кейин бой қилиш бўйича илгор амалиёт шакллантирилди.

Умуман, камбағалликни қисқартиришда танлаб олинган йўналишлар кўп эди. Шулардан бири ҳамда энг асосийси — кичик ва ўрта бизнесни рағбатлантириш, юртимизда қулай ишбилармонлик муҳитини яратиш, аҳоли орасида тадбиркорликни

ривожлантириш этиб белгиланди. Мамлакатимизда тадбиркорликни қўлаб-қувватлаш давлат сиёсати даражасига чиқиб, утган йиллар давомида бу йўналиш иқтисодиётнинг драйверига айланди.

Юртимизда камбағалликни қисқартиришда айнан тадбиркорликка ургу берилгани халқаро майдонда ҳам эътироф этилмоқда. Бойси, ҳар бир ишбилармон ўзи даромад манбаига эға бўлиш баробарида фаолиятини кенгайтириб, кўпроқ иш ўрни очади. Яъни давлат бизнесға шароит яратиб беряпти, тадбиркорлар эға ўзига ижтимоий масъулият олиб, эҳтиёжманд аҳолини ишли ва даромадли қилишда кўмаки бўлмоқда. Шундай самарали ҳамкорлик туфайли жорий йилнинг ўзида 270 мингдан зиёд камбағал оила аъзоси доимий ишли бўлган. Учинчи муҳим жиҳати эса, тадбиркорлар ҳудудлар ва иқтисодиёт ривожида муҳим локомотив вазифасини ўтамоқда.

Шу бойс, камбағалликни қисқартиришға қаратилган чора-тадбирларнинг дастлабки давридаёқ аҳоли орасида ишбилармонлик қобилиятини ошириш бўйича қатор дастурлар ишға туширилди. Аммо тадбиркор бўлиш оддий одам у ёқда турсин, маблагға эға кишилар учун ҳам осон эмас. Бундай вазиятда давлат одамларни ҳам бизнесға ўқитиш, ҳам қизиққан соҳасига йўналиштириш, ҳам молиявий кўмаклашиш вазифасини зиммасига олди. Одамларда эса ана шу имкониятлардан тўғри фойдаланиб, меҳнат ва ҳаракат қилиш қолганди.

Оилаларнинг ўз хонадонида бизнес қилиб, даромад топиши учун шароит, имкониятлар яратилиб, имтиёзли маблағлар ажратилди. Натижада ўта камбағал шароитға тушиб қолган, ҳар қандай ёрдамдан умидини узган минглаб оилаларда ишонч пайдо бўлди. Бугун уларнинг аксарияти доимий даромад манбаига эға, ўзи ва оиласидан ташқари кўшимча иш ўринлари очаётган тадбиркорларға айланди.

— Меҳнат ҳам, интилиш ҳам шароит яратилган жойда бўлади. Оддий одамлар учун бирор даромадли иш бошлаш осон эмас. Ўзига яраша маблаг, ер, бино, хомашё ва ҳоказо керак, — дейди Навоий вилояти Хатирчи тумани Зарафшон маҳалласида яшовчи Хусния Раззоқова. — Бугун ана шу имкониятларнинг барчаси берилган. Яқин йилларгача қийналган оилалар учун тадбиркорлик этиб бўлмас орзу эди. Шу бойс, қора иш топса ҳам шукр қиларди. Бугун эса энг чекка ҳудудларда ҳам ўз касб-кори, бизнеси билан рўзгорига даромад топаётган, юрт равнақиға хисса қўшаётган тадбиркорлар сафи кенгайиб бормоқда. Ўзим қанча ночор оилаларни биламан: имтиёзли кредит ҳисобидан иш бошлаб, ҳозир иш ўринлари очяпти. Авваллари асосан деҳқончилик, чорвачилик ортидан кун кўрганмиз. Топганимиз рўзгорига базўр етарди. Бугун маҳалламиздаги аксарият оилалар балиқчилик қилиб, қўшимча даромад топяпти, тадбиркорға айланган. Тўғри, олдин ҳам одамлар балиқ боқишни билган, лекин бунинг учун имконият, маблаг бўлмаган.

Маҳалламиздаги ўрмон хўжалигига тегишли ташландиқ жойда балиқ етиштиришға имконият беришди. Имтиёзли кредит ҳисобидан ишни бир ҳовузға чавақ ташлашдан бошладим. Ҳозир 5 та ҳовузда балиқ етиштириб, бозорға тонналаб маҳсулот етказиб бераман. Беш кишини иш билан таъминладим. Шунинг ортидан яхши даромад топятимиз. Ёшим 70 дан ошганига қарамай, шижоатим баланд. Бундай шароитлар яратилган вақтда фақат ҳаракат қилиш керак. Кўмак сувдан фойда йўқ, оқар сув бўлиш лозим. Оқар сув ҳамма жойни обод қилади.

Ҳудудлар тажрибаси — ноёб амалиёт

Касбимиз тақозосига кўра қўлаб ҳудудларда бўламиз. Қузатувимизға кўра, одамларнинг бизнес қилишға иштиёқи баланд, бунга қобилияти ҳам етарли. Бери уйда чеварлик, бошқаси ҳунармандлик, яна бири ишлаб чиқариш билан шугўлланяпти. Аксарият оилалар эса томорқадан унумли фойдаланиб, йил — ўн икки ой даромад топмоқда. Уларни бунга рағбатлантираётган омил эса шароит, имконият ва имтиёзлардир.

Авалроқ ижтимоий дафтарлардан бирида турган, шароити оғир, имконияти чекланган бу одамлар кичик туртки, моддий ёрдам, алоҳида эътибор сабаб энди камбағаллар рўйхатидан чиқиб, ўзи ва яқинлари бандлигини таъминламоқда. Бир марталик ижтимоий ёрдам эвазига кун кўргандан кўра, кичик бўлса-да бизнесига эгаллик уларнинг ўзига ҳам маъқул. Ахир мустақил ишига, доимий даромад манбаига эға бўлишни ким ҳам истамайди.

Юртимиздаги ҳар бир хонадон, ҳар бир оила билан индидуал режа асосида ишлаб, даромадини ошириш учун етарли ресурс ажратилаётгани бойси шунда. Одамлар ўз хонадонида даромадға эға бўлиши учун имконият ва имтиёзлар яратиб бериляпти. Тўртта ҳудуд — Сайхунобод, Ёғждувон, Уйчи ва Зарбдор тажрибаси оммалаштирилиб, шулар асосида алоҳида имтиёзли маблаг ажратилляпти. Биргина Сайхунобод тажрибаси мисолида айтсак, одамлар ҳаётиға жуда тез кириб борган ушбу амалиёт кичик томорқа ортидан ҳам тадбиркорға айланиш мумкинлигини яққол исботлади.

Бугун сайхунободликларнинг аксарияти хонадонидидаги томорқадан йилда бир неча маротаба ҳосил олиб, яхшигина даромад топяпти. Аймалар бугун бу қўшимча маблаг манбаига қиланган бўлса, бошқалар агро-тадбиркор даражасигача чиқа олди. Томорқа эгалари домонидан иссиқхона қурилиши учун олинган қарзлар ҳам ўз вақтида тўланиб, ҳатто айримлари муддатидан олдин сўндирилаётгани бунинг исботи.

— Томорқамдаги тўрт сотих майдонға иссиқхона қургандим, — дейди Сайхунобод туманидаги Фаровон маҳалласида яшовчи Юсуф Мирзеев. — У ерга эртапишар помидор кўчати эдим. Уч марта ҳосилни йиғиштириб олганимдан сўнг иссиқхона учун сарфлаган маблагим қопланди. Шундан кейин ана бир неча марта ҳосил йиғиштириб олдим. Бундан ташқари, очик майдонға бўлгор қалампирни, гармдори, баклажан ҳам эдим. Маҳсулотларни ички бозорға чиқарамиз. Даромадимиз яхши.

“Олга бос” МФЙда яшовчи Умиджон Худойбердиев эса куз-қиш ойларида плёнка остида саби етиштиради. Халқ тилида бу “дугай усули” дейилади. Ердан бир неча метр баландлиқда плёнка тортилиб, ичида маҳсулот етиштирилади. Катта иссиқхона ким нисбатан меҳнати ҳам, харажати ҳам кам бўлар экан. Аммо маҳсулот етиштириш ва пишиб етилиш вақти иссиқхонаники билан

бир хил, даланикидан эса бир ойча эрта етилиб, тайёр бўлади. — Ҳовлимизда 10 сотих томорқа бор. Шундан 4 сотихидида кичик иссиқхонада саби етиштирамиз, — дейди Умиджон Худойбердиев. — Аввал иссиқхона майдонини кичикроқ эди, Сайхунобод тажрибаси йўлга қўйилганидан кейин банкдан кредит олиб, янада кенгайтдик. Шу жойнинг ўзидан йилда икки марта ҳосил оламан. Май ойи охириларида сабини йиғиштириб олғач, маккажўҳори экамиз. Томорқанинг очик ер майдонида баҳорға яқин картошка экилади. Хуллас, томорқадан йил давомида даромад оламиз.

Энг катта кўмак аҳоли бандлигини таъминлашда

Жаҳон амалиётида ишсизлик камбағалликнинг асосий омилларидан бири сифатида тилға олинади. Жамиятда ишсиз қатлам қанча кўп бўлса, камбағаллар сони шунча ортади. Ўша ҳудудда ривожланиш ҳам, тараққиёт ҳам сезилмайди. Бундай вазиятда одамлар ёки ночорликка қўнқиб яшайди ёки иш излаб хорижға қўнқиб кетади. Мамлакатимиз аҳолисининг бир қисми яқин йилларгача мигрант сифатида чет элда меҳнат қилгани бунга мисолдир.

Юртимизда тадбиркорлар сафи кенгайгани сари турили тармоқларда бўш иш ўринлари вужудға кела бошлади. Уларға, аввало, камбағал оилалар аъзолари, ишсиз ва ижтимоий ҳимояға муҳтож аҳоли жалб этилди. Кам таъминланган оилалар аъзоларини ишли қилган бизнес эгаларига эса давлат имтиёзлар беряпти. Бизнесни “соя”дан чиқариш бўйича янги механизмлар кўпайтирилиши ҳисобига утган йилларда 139 мингта корхонада иш ўринлари 811 мингтаға кўпайиб, 2,2 миллиондан 3 миллионға етди. Маълумотларға кўра, 273 мингта корхона иш ҳақи фондини 22 фоизға ёки 4,6 триллион сўмға оширди. Утган йили хусусий секторда ўртача ойлик 4 миллион сўмини ташкил қилган бўлса, бугун 5 миллион сўмға яқинлашди.

Ҳозир тадбиркорлар ҳақида гап кетса, атрофимиздаги ўнлаб, юзлаб инсонларни бемалол санаб берамиз. Чуноки улар аввалгидек яширинча ва қўрқиб эмас, балки очик-ошқора, бевосита давлат кўмагида, қўлаб имтиёзлардан фойдаланган ҳолда меҳнат қилапти. Иқтисодиёт тармоқлари ривож, ҳудудлар тараққиёти, аҳоли бандлигини таъминлаш ҳамда мамлакатимиз олдида турган энг асосий вазифалардан бири — камбағалликни қисқартиришға хисса қўшмоқда.

— Бугун корхонамизнинг саноат йўналишида 120 дан ортик киши ишляпти, — дейди самарқандлик тадбиркор Анвар Норбоев. — Корхонамизда учта лойиҳани амалға оширдик. Булар — энергетикамкор трансформаторлар, электр тармоқларининг авариясиз ишляши учун зарур бўлган замонавий вақумли ажраткичлар ҳамда ўлчов трансформаторлар ишлаб чиқариш лойиҳалари. Заводларимиз юқори қувватда ишлаб турибди. Маҳсулотларимизға хориж бозоридида ҳам талаб катта. Олдимиздаги асосий вазифа кўпроқ одамни иш билан таъминлашдан иборат. Жорий йил охириға қадар мамлакатимизда 5 миллион 200 минг иш ўрни очил мақсад қилинган. Бунга биз ҳам хисса қўшишға тайёрмиз.

Тадбиркорларимиз орасида минглаб иш ўринлари очаётганлар ҳам бор. Давлатимиз раҳбари уларни “чемпион” тадбиркорлар деб атагани бежиз эмас. Аксарияти ишчилари 5000 дан зиёд, йиллик даромади 1 триллион сўмдан ошган бизнес эгалари. Бундай ишбилармонлар йирик ишлаб чиқариш корхоналарида миллий бренддаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш баробарида қанчадан қанча оилаларнинг даромадли бўлиши, фаровон яшашига хисса қўшяпти. Тармоқлар ривож, замонавий йўналишлар тараққиёти, аҳолиға хизмат кўрсатиш кўрсаткичи олишида бевосита иштирок этмоқда.

Саноат инқилобининг фаол иштирокчилари

Тадбиркорликни ривожлантиришнинг учинчи муҳим омили саноат тармоқлари ва инфратузилмани ривожлантириш билан боғлиқ. Гап шундаки, тадбиркорлик субъектлари барча соҳаға кириб борар экан, ўша йўналишда саноат ривожланиб, ишлаб чиқариш қуввати ошади. Биргина тўқимачилик саноати — бунга яққол мисол. Бундан тўққиз йил олдин мамлакатимиз фақат пахта хомашёсини экспорт қилган бўлса, бугунга келиб тўқимачилик маҳсулотлари билан жаҳон бозорини забт этапти.

Саноат тармоқларидаги ўсиш кўрсаткичи бевосита иқтисодий тараққиётға хизмат қилади. Дунёдаги мурাকাб геосиёсий вазиятға қарамай, Ўзбекистон иқтисодиёти кейинги йилларда доимий муттасил ўсиб бораётгани замирида шу омиллар муҷассам. Жорий йил биринчи ярим йиллигида ҳам иқтисодиёти-миз 7,2 фоиз ўсгани қайд этилди.

Шу йилнинг 20 август куни давлатимиз раҳбари тадбиркорлар билан очик мулоқот шаклида ўтказилган учрашувади нутқиди

“Адолатли ҳакам бўлса айтсин, ўтган саккиз йилда қаттиқ меҳнат ва машаққатлар билан иқтисодиётимизнинг кўплаб тармоқларини йўқдан бор қилдик. Эътибор беринг, бу даврда турли соҳаларға 230 миллиард доллар инвестиция кириб келди, шундан 120 миллиарддан ортки — хорижий сармоя. Бир қарашда айтишға осон бўлган ушбу рақамни олдинлари ҳисоб-китоб қилиш тугул тасаввур қилиб ҳам бўлмасди. Лекин биз буни уудаладик. Бу ютуқларимизнинг барчаси — сизлар билан биргалиқда қилган машаққатли меҳнатимиз маҳсули, албатта”, деди.

Давлат раҳбари етакчилигида бошланган саноат инқилоби мамлакатда янги завод ва фабрикалар иш бошлаши, йирик инфратузилма лойиҳалари йўлга қўйилишига сабаб бўлди. Бу жараён миллионлаб иш ўринлари очилишига замин яратди. Натижада камбағаллик муаммосини ҳал этишда саноат тараққиёти ҳал қилувчи кучға айланыпти. Утган даврда минглаб микро ва кичик корхоналар қисқа муддатда яратилган шароитлардан самарали фойдаланиб, катта-катта компаниялар билан рақобатлаша бошлади. Масалан, 1600 та микро корхона бир йилда пул айланмасини 10 миллиард сўмдан ошириб, бирдан ўрта корхонаға, 143 таси эса 100 миллиард сўмдан ошириб, йирик корхонаға айланди. Яна 122 та кичик корхона олдинға икки қаддам сакраб, йирик бизнес сафиға қўшилиди.

Саноат корхоналари ва зоналари пайдо бўлаётган жойларда эса ҳудуд инфратузилмаси яхшиланиб, манзилар янада обод қилиняпти. Мақсад — тадбиркорлик ривожини учун зарур шароит яратиш.

Масалан, Тошкент шаҳридаги Чилонзор тумани Бешқўрган ва Тирсақобод маҳаллалари ҳудудида жойлашган саноат зонаси аввалдан бўлганиға қарамай, тартибсиз эгалаб олинган ерларда инфратузилма ва бошқа масалаларда қўлаб муаммолар мавжуд эди. Давлатимиз раҳбарининг 2023 йил 3 июлдаги тегишли қарори билан саноат ҳудуди янгидан ташкил этилиб, транспорт, муҳандислик-коммуникация ва йўл инфратузилмаси тўлиқ яхшиланди. Ҳозир бу манзилға равон йўллар олиб боради, тунда ҳам чиқоқлар ҳудудни ёритиб, нурафон қилади, бир қарашда саноат шаҳарчасига айланган.

— Илгари ҳудудда йўллар жуда ёмон эди, ҳеч ким келишни истамасди. Ҳозир ҳар кунги ҳамкорлар, харидорлар келади, — дейди “BFB Group” компанияси раҳбари Фикрат Мадиев. — Охириги бир йилда электр токи умуман ўчмади. Тадбиркорлар янада фаол ишлаб, ривожланиши учун керакли шароит яратиб берибди. Бундай эвазига саноат ҳудудида янги корхоналар кўпаяди, улар орқали туманда қўшимча иш ўринлари, солиқ тўловчилар пайдо бўлади. Бу иқтисодий фаровонлиқнинг ўсишиға олиб келади.

Корхонамизда 40 дан ортик турдаги маҳсулот ишлаб чиқарилади. Ўзбекистон бозорига доим муқобили йўқ товарлар билан янгилик олиб киришға ҳаракат қиламиз. Кўплаб маҳсулотларимизнинг нафақат Ўзбекистон, балки Марказий Осиёда ҳам муқобили йўқ. Масалан, алюминдан ясалган бассейн қопламаси фақат бизда ишлаб чиқарилади. Алюмин қопламали автоматик очиб-ёпиладиган биоиклимил айвоннинг ҳам хозирча юртимизда муқобили йўқ. Бугун маҳсулотларимизни Қозғистон, Қирғизистон, Тожикистонға экспорт қиллятимиз.

Биргина тадбиркорликнинг юртимиздаги камбағалликни қисқартиришдаги аҳамияти ҳақида айтса бўладиган гаплар ҳали кўп. Юртдошларимизнинг ўзи ҳам бунга фаолиятда, турмушда амин бўлар экан, изоҳлар, мисолларимизни янада бойитиш мумкин.

Асосийси ўтган йили мамлакатимизда камбағаллик кўрсаткичи 8,9 фоизгача тушгани катта натижа ва буни Жаҳон банки иқтисодчилари ҳам эътироф этмоқда. Халқаро таҳлилчилар фикрича, энг аввало, оилалар даромади ўсиши, иш ҳақи оширилиши юртимизда камбағалликни камайтиришнинг асосий омили бўлди.

Утган йили ноябрдан Ўзбекистон камбағалликка қарши курашда янги босқични бошлади ва “Камбағалликдан фаровонлик сари” дастури қабул қилинди. Унда ижтимоий хизматларни кенгайтириш, 5 миллион 200 минг иш ўрни очил устувор вазифа сифатида белгиланган. Бу орқали жорий йил якуниға қадар юртимизда камбағаллик даражасини 6 фоизға тушириш кўзаланган. Ушбу натижаларға эришишда эса тадбиркорликни ривожлантириш, ишбилармон оилалар сафини кенгайтириш бош омиллардан бириға айланади.

Маҳалламизда кўп йиллардан бери бўш турган бино ва унга туташ майдонда шу кунларда таъмирлаш-тиклаш, ободонлаштириш ишлари бошлаб юборилди. Иншоотнинг яроқсиз ҳолга келган қисми бузиб ташланди. Бир қисми қайта тикланиб, замонавий қиёфага келтирилди. Маҳалла фаолларининг айтишича, бу ерда трансформатор ишлаб чиқариладиган кичик корхона ишга туширилади. Албатта, бу маҳалла аҳлини қувонтирди. Чунки янги корхона очилса, муқим иш жойлари вужудга келади. Шу тариқа ишсизлар ишли, даромадли бўлади.

ФАЙЗУ ТАРОВАТ, ОБОДЛИК ФУРСАТИ

Баҳор ХИДИРОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Аммо масаланинг иккинчи жиҳати ҳам бор. Янги ташкил этиладиган корхона экологик мувозанатни барқарорлигига таҳдид туғдирмайдими? Қурилиш жараёнида тева-рак-атрофда ўсиб турган дарахтларга шикаст етмайдими? Корхонанинг ишлаб чиқариш чиқиндиларини ушлаб қолиш тизими бугун-нинг талабларига жавоб берадими? Табиат софлигини сақлаш учун яшил белбоғ барпо этиладими? Янги қурилатган корхона ёни-дан ҳар кун ўтиб-қайтар эканман, шу каби саволлар ҳаёлимда чарх уради.

Бугун бундай муаммолар бутун инсониятни ўйлантираётгани бор гап. Зеро, ўтган асрларда дунё миқёсида саноатни ривожлан-тириш, ишлаб чиқаришни кенгайтиришда табиий мувозанатни сақлаш билан боғлиқ ана шундай муҳим тамойиллар эътиборга олинмагани туфайли сайёрамизда экологик вазият танг аҳволга келиб қолди. Натижада глобал иқлим ўзгариши инсон ҳаёти ва са-лооматлиги, жамиятнинг иқтисодий ривожига жиддий таъсир этяпти. Аномал иссиқ ва қургоқчилик таъсирида тез-тез рўй бераёт-ган чанг-тўзонлар табиий мувозанатни издан чиқаряпти. Ўрмон ёнғинлари, сув тошқинла-ри ва бошқа табиий офатлар бу жараёни янада жаддалаштирмоқда.

Бу каби экологик муаммолар минтақамиз ва мамлакатимизни ҳам четлаб ўтмаяпти. Ўтган асрларда табиатга бепасанд муно-сабатда бўлингани туфайли сайёрамиздаги катта сув манбаларидан бири — Орол дени-зи қуриди. Минтақамизда чўлланиш тобора кучаймоқда. Тупроқ деградацияси, тоза сув манбалари камайиши каби омиллар тараққи-ётга жиддий таъсир этяпти. Бугун тез-тез рўй бераётган кучли шамол, унинг таъсири-да келиб чиқаётган чанг-тўзон ҳодисалари табиатга нисбатан ана шундай бепасанд му-носабатга ўзига хос жавоб бўлмоқда.

Инсониятнинг эртанги тақдири айнан ана шундай ўткир масалалар оқилона ҳал эти-лишига боғлиқ бўлиб қолмоқда. Шу боис, жаҳон ҳамжамияти барқарор ривожланиш-га тўсиқ бўлаётган бундай глобал экологик муаммоларнинг инсон ҳаёти ва жамият ри-вожига салбий таъсирини камайтириш чора-ларини излаётган.

Янги Ўзбекистоннинг стратегик мақса-ди — экологик барқарорликни таъминлаш, иқтисодий ўсишнинг ресурс тежамкорли-гига асосланган “яшил” ривожланиш мо-деллига ўтишдир. Шу мақсадда жорий йил Атроф-муҳитни асраш ва “яшил иқтисоди-ёт” йили деб эълон қилинди ва шу асосда давлат дастури ишлаб чиқилиб, амалга оши-риляпти.

Бу борадаги изчил чора-тадбирлар нати-жасида сўнгги йилларда Орол денизининг қуриган тубидаги 2 миллион гектар майдон-да шўрға чидамли чўл ўсимликлари экилди. 2030 йилгача ушбу ҳудуднинг 80 фоизида яшил қоплама ҳосил қилиш режалаштирил-ган.

Минтақада ҳаво ҳарорати жадал оши-шининг олдини олишда ҳавога иссиқхона гази чиқарилишини камайтириш муҳим аҳамиятга эга. Мамлакатимизда углерод нейтраллигига эришиш бўйича қўрилатган кенг миқёсдаги чора-тадбирлар натижасида табиатга чиқаётган бундай ташламалар миқ-дорини 35 фоиз камайтириш режа қилинган.

Бу борада “яшил” энергетика улушини ошириш ҳам муҳим қадамлардан биридир. Юртимизда сўнгги йилларда бу йўналишда ҳа-ётга татбиқ этилаётган изчил чора-тадбирлар натижасида бугунга келиб, мамлакатимиздаги

ЭЗГУ ИШЛАРГА БАРЧАМИЗ КАМАРБАСТА БЎЛАЙЛИК

умумий генерациянинг 23 фоизини яшил энергия ташкил этмоқда. “Яшил” энергия ҳисоби-дан 2 миллиард 730 миллион куб метр табиий газ тежалди. Атмосферага 4 миллион тонна зарарли модда ташланишининг олди олинди. Албатта, бу юртимиз ва минтақамизда экологик муҳит мусавволигини таъминлаш йўли-даги муҳим ютуқдир.

Белгиланмаган жойга чиқинди ташлаш билан боғлиқ 3792 та ҳолат аниқланди

Шу билан бирга, ҳали бу жабҳада қилина-диган ишлар ҳам кўп. Зеро, экологик муҳит софлигини таъминлаш ва табиий мувозан-атни сақлашга эришиш доимий эътибор ва узулсиз саъй-ҳаракатларни талаб этади. Бу борада ҳудудларда тозалик, ободонлашти-риш ва кўкаламзорлаштириш ишларини самарали ташкил этиш, ушбу тадбирларда аҳолининг фаол иштирокини таъминлаш лозим. Шунингдек, бугун мамлакатимизда кенг қулоч ёйган қурилиш ишларида ҳам те-варак-атрофга чанг ва чиқинди чиқиншининг олдини олиш ва ободонлаштиришга алоҳида эътибор қаратиш керак.

Албатта, ҳамма жойда ҳам ишлар талаб даражасида деб бўлмайди. Бир қатор ҳудуд-ларда тозалик, озодалик ҳолати қониқарли эмас. Қолаверса, ҳаво софлигини сақлашда муҳим маъна бўлган яшил бойлик — дарахтлар ноқонуний кесилишининг олдини олиш, дарахт экиш ва янги экилган ниҳоллар

хиёбонини тартибга келтириб, доимо озода тутиши шартлиги қайд этилди.

Жойларда узулсиз ишлайдиган брига-далар ташкил қилиниб, кўча, хонадон, кўп қаватли уй, ижтимоий объектлар атрофини тозалаш вазифаси топширилди. “Тоza ҳудуд” корхоналарига қарашли махсус техникалар ҳам бунга тўлиқ сафарбар қилиниши белги-ланди.

Шу кунларда мазкур ойлик доирасида барча ҳудудда қизгин ишлар бажарилляпти. Жумладан, пойтахтимизда “Тоza ҳудуд” ва “Тоza пойтахт” лойиҳалари доирасида мах-сус штаб иш бошлади.

Маҳаллаларнинг тозалик ва санитария ҳолатини яхшилаш, кўзги ҳазонрезги мавсу-мида чиқиндиларни тўплаш ва олиб чиқиб кетиш ишларини самарали ташкил этиш мақсадида уюшқоқлик билан ишляпти. Маҳаллалар, кўп қаватли уйлар, ижтимоий муассасалар ва корхоналар атрофи тозала-ниб, чиқиндилар ташиб кетилляпти. Сув йўли тозаланмоқда. Бу тадбирларга аҳолини кенг жалб этиш мақсадида тарғиботлар ўтказил-ляпти. Жумладан, турли тадбирлар, танлов-лар уюштирилляпти.

Наманган вилояти Уйчи туманида ҳам ойлик доирасидаги ишлар уюшқоқлик би-лан давом этмоқда. Ўзбекистон маҳаллалари уюшмаси туман бўлими маълумотига кўра, тумандаги 53 та маҳалла, мактаб ва давлат мактабгача таълим ташкилотлари, кўчалар ҳамда ховли-жойларда кенг қўламли тозалик ва ободонлаштириш ишлари бажарилмоқда.

Бу хайрли ташаббусга жавобан маҳалла фаоллари, ёшлар ва нурунийлар ташаббуси

униб-ўсиб кетишига эътибор ҳам кўнгилда-гидек деб бўлмайди. Ана шундай омиллар таъсирида “Яшил макон” умуммиллий дасту-ри доирасида бу йил баҳорда экилган қўч-тавларнинг 27,5 миллион туپи қуриб қолган.

Боз устига ёнгарчилик кам бўлди. Куз-нинг иккинчи ойи тузган бўлса-да, деярли ёнгарчилик бўлмади. Гидрометеоролог мутахассислар бу ҳолат яна давом этишини прогноз қилляпти. Натижада шундоқ ҳам танг экологик вазият янада мураккаблашмоқда. Ҳаводан чанг-ғубор аримайпти. Шундай ва-зиятда экологик муҳит мусавволигини йўли-да саъй-ҳаракатларни янада қучайтириш бугуннинг муҳим талабидир.

Шу йил 14 октябрь кунни маҳалла тизи-мини янада такомиллаштириш ва жойларда ишларни самарали ташкил этиш масалалари юзасидан бўлиб ўтган видеосектор йиғи-лишида Президентимиз бу масалаларга кенг омманинг эътиборини яна бир қарра қарат-ди.

Йиғилишда маҳалланинг озодалиги шу ерда яшаётган аҳоли, “маҳалла еттичилиги” ҳокимнинг “юзи” экани, шундай бўлса-да, айрим маҳаллалар, кўчалар, қурилишлар атрофи, ариқлар, хиёбонларда озодалик та-лабларига риоя этилмаётгани кўрсатиб ўтил-ди. Шу боис, бутун республикада тозалик ва озодалик ойлиги эълон қилинди. Ҳар бир туман ва шаҳар ҳокими кўчаси, йўли, ариғи,

билан қабристонлар ва зиёратгоҳ ҳудуди тозаланмоқда, дарахтлар оқланиб, йўлаклар тартибга келтирилляпти. Бир қатор маҳалла-ларда саломатлик йўлакчалари барпо этил-моқда. Кам таъминланган оилаларнинг уй-жойи ҳомийлар кўмағида ҳашар йўли билан таъмирланыпти. Бу ишлар нафақат ҳудуд-нинг обод бўлиши, балки аҳоли ва ёшлар-да табиатга меҳр, экологик муҳит барқарор бўлишида масъулият ҳиссини қучайтиришга хизмат қилмоқда.

Ойлик доирасида Экология, атроф-муҳит-ни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши ва-зирлиги, Бош прокуратура, Миллий гвардия ва Ички ишлар вазирилик ҳодимларидан иборат ишчи гуруҳ тузилган ва қатъий эко-логик назорат ўрнатилган. Жойларда рейд тадбирлари ўтказилляпти. Бу жараёнда белги-ланмаган жойларга чиқинди ташлаш билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар аниқланиб, тегиш-ли тартибда чора кўрилмоқда. Хусусан, 15 октябрдан 25 октябрга қадар белгиланмаган жойларга чиқинди ташлаш билан боғлиқ 3792 та ҳолат аниқланди ва ҳуқуқбузарларга қонуний чора кўрилди.

Ҳозир барча ҳудудда рейд тадбирлари давом эттирилмоқда. Қолаверса, Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирилик томонидан ўрнатилган онлайн кузатув камералари назорати ҳам қучайтирилган.

— Кўчат экиш, боғ барпо этиш ота-боболаримиздан бизга мерос эзгу қадрият, — дейди Ўзбекистон маҳаллалари уюшмаси Навбахор тумани бўлими бош мутахассиси Азиз Жуманов. — Сўнгги йилларда бу анъ-аналаримизга эътибор қучайди. Жойларда ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш ишларида аҳолининг фаоллиги ошмоқда. Бироқ катта меҳнат ва ҳаражат эвазига экилган ниҳолларни тўлиқ ундириш, қола-верса, дарахтларни парваришлаш, айниқса, уларнинг ноқонуний кесилишининг олдини олишда масъулиятсизлик, сусткашлик куза-тиляпти. Табиат эса бундай эътиборсизлик-ни асло кечирмайдми. Шу боис, табиат муҳо-фазаси йўлида барчамиз яқдил ва ҳамнафас бўлишимиз лозим.

Бу борада келажак авлодлар олдидаги бурчимизни бажаришимиз учун кенг имко-ниятлар яратилмоқда. Жумладан, энди агар “еттилик” ва маҳалла аҳолиси яшил ҳудуд барпо этиш ташаббуси билан чиқса, туман ҳокими 10 сотихгача ер майдони ажратиб бериши белгиланди. Тасаввур қилинг, ҳар бир маҳаллада 10 сотихдан яшил ҳудуд бар-по этилса, ҳудудларимиз янада обод бўлади, файзли, сўлим, хушманзара гўшалар кўпая-ди. Бундан, аввало, ўзимиз манфаат кўраимиз.

Айни пайтда мамлакатимизда экологик муҳит барқарорлигини таъминлашга йўнал-тирилган ишлар тизимли асосда давом эт-моқда. Бу жараёнда саноат корхоналари ва ишлаб чиқариш тармоқларини модернизация қилиш ва экологик соф ривожланиш ме-ханизмларини жорий этиш ҳам эътиборда. Вазирлар Маҳкамасининг “Саноат корхона-ларининг атроф-муҳитга салбий таъсирини камайтиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори бу борадаги ишларда муҳим дастуруламал бўлаётди. Қарорга му-вофиқ, атмосфера ҳавоси ифосланиши мо-нитторинини амалга ошириш учун автомат-лашган кичик станциялар ўрнатилляпти.

Табиий атроф-муҳитни инфослантйрувчи манбалар мониторингини сифатли юритиш учун экологияга таъсири бўйича I ва II тои-фаларга мансуб ҳўжалик юритувчи субъек-тларга ҳавога чиқадиغان ташламаларни таҳлил қилувчи автоматик мониторинг стан-циялари ўрнатилди. Юқори самарадорликка эга чанг-газ тозалаш ускуналари ва локал сув тозалаш қурилмалари ўрнатилиб, мавжудла-ри модернизация қилинмоқда. Санитар ҳи-моя ҳудудлари автоматик стационар кузатув постлари билан жиҳозланаётди.

Атроф-муҳитга салбий таъсири юқо-ри бўлган паст сифатли ёниги — АИ-80 бензинидан воз кечилган ҳаво софлигини таъминлашда яна бир муҳим қадам бўлди. Глобал ишига сабаб бўлаётган инфослан-тирувчи манбалардан бири — кўмир ёқиниши камайтириш чоралари кўриляпти.

Тоza хаво ташаббуси узулсиз саъй-ҳара-катларни талаб этидиган долзарб масаладир. Шунинг учун юртимизда бу борада салмоқ-ли ишлар тизимли бажарилмоқда. Хусусан, Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирилик ташаббуси би-лан “Автомобилсиз кун”, “Тоza ҳаво” ойлиги каби ақциялар ўтказилмоқда.

Албатта, бу чора-тадбирларнинг барчаси юрт ободлигини таъминлаш, заминимизнинг ҳар бир гўчасини тоза-озода, файзли мас-канга айлантиришга хизмат қилмоқда. Зеро, буюк табиб Абду Али ибн Сино поклик, озо-даликнинг инсон ҳаётидаги юксак ўрнини алоҳида урғулаб, “Мен қолдириб кетаётган зўр табииларнинг биринчиси тозаликдир”, деб уқтирган. Бундай муҳитни барпо этиш эса ҳар биримизнинг ҳаракатимиз, табиатга меҳр ва оқилона муносабатимизга боғлиқ.

Шу боис, айни кунларда юртимиз бўйлаб давом этаётган тозалик ва озодалик ойлиги-да барчанинг фаол иштироки айни муддао-дир. Бу билан ҳар биримиз ўзимиз яшаётган ҳудуд ободлиги ва гўзаллигини таъминлашга кўмаклашган бўламиз. Қолаверса, табиатга меҳрли муносабатимиз орқали келажак ав-лодларга унумдор ер, зилол сув, мусавво ҳавога эга гўзал Ватанин мерос қилиб қол-диришдек эзгу вазифаларга ҳисса қўшамиз.

Илм ва амалиёт уйғунлашганда

Тозалик, озодалик, табиат мусавволиги ҳақида гап борар экан, мазкур йўналишда юртимизда кўплаб хайрли ташаббуслар кенг қулоч ёзаётганини алоҳида эътироф этиш жоиз. “Яшил макон” умуммиллий ҳа-ракати шулардан бири. Ушбу лойиҳа Пре-зидентимиз ташаббуси билан 2021 йилда бошланган эди. Ўтган йилларда лойиҳа доирасида дарахт экиш, яшил ҳудудлар-ни кенгайтиришни умуммиллий ҳаракат-га айлантириш йўлида тизимли ишлар қилинляпти.

2021-2024 йилларда лойиҳа доирасида мамлакатимиз бўйлаб 736 миллион туپ дарахт-бута кўчати ҳамда қаламчаси экилди. 452 та боғ, 254 та яшил жамоат парки ташкил этилди. Атроф-муҳитга таъсири хавфи юқо-ри бўлган йирик корхоналар ва уларга туташ ҳудудлар, чиқинди полигонлари, туманлар, шаҳарлар атрофида яшил белбоғлар барпо қилинмоқда. Нукус, Бухоро, Урганч ва Тер-миз шаҳарлари атрофида “яшил қалқон”лар яратилди.

Албатта, экилган ҳар бир туپ ниҳолни парваришлашда сугориш тизимининг ўрни муҳим. Шу мақсадда 490 та қудуқ қазилиб, 3,5 минг километрли сугориш тармоқлари ётқизилди. Сув манбаси мавжуд бўлмаган ҳудудларга кўчатларни сугориш учун қарийб мингта махсус техника бириктирилди.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, бу-гун сайёрамизда рўй бераётган глобал эко-логик муаммолар барча жабҳаларда бўлган-ни каби кўкаламзорлаштириш ишларида ҳам янгича ёндашув ва мезонларни жорий этишни тақозо қилмоқда. Зеро, бундан бир неча йил олдин бу борада ишлаб чиқилган қоида ва мезонлар, шу билан бир қатор-да, ҳудудларни яшиллаштириш мақсадида танланган дарахт турларининг ҳаммаси ҳам бугунги мураккаб экологик шароитга тўла жавоб беради деб бўлмайди. Қолавер-са, бугун урбанизация жараёни чуқурла-шиб, шаҳар аҳолиси кўпаймоқда. Шу боис, яшил лойиҳаларни амалга оширишда шу жиҳатларни алоҳида эътиборга олиш талаб этиляпти.

Одатда шаҳар дейилса, кўз олдимизда ос-монўпар иморатлар, асфальт ёки бетон қо-ламали рамон кўчалар, муҳташам иншоотлар гавдаланади. Аммо замонавий шаҳар қиё-фасини яратишда бундай омиллар қаторида яшил манзараларга ҳам эътибор қучаймоқда. Дунёнинг қатор сўлим шаҳарларига назар солсак, улар тоғлар ва яшиллик билан ўрал-ган, ўртақсидан дарё, сой ёки жилғалар оқиб ўтади. Бу шаҳарнинг ҳавоси тоза, иқлими мўътадил бўлишини таъминлайди. Юртимиз шаҳарсозлигида бу жиҳатларга ҳам эътибор қаратилляпти. Пойтахтимизда қад рўстлаёт-ган Янги Тошкент ва ҳудудларда барпо эти-лаётган “Янги Ўзбекистон” массивларидаги бунёдкорлик, кўкаламзорлаштириш ишлари бунга мисол.

Бундай хайрли ишлар давомли бўлиши-да таълим ва илм-фан тизимидаги лойи-ҳаларнинг ҳам аҳамияти катта. Тошкент давлат аграр университети ана шундай илм-фан муассасаларидан. Мазкур таъ-лим даргоҳининг ўрмончилик ва ландшафт дизайни кафедраси мудир, қишлоқ ҳўжа-лиги фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент Мансур Холмуродовнинг айтиши-ча, олимларимиз бу борада таълим ва ил-мий-тажриба ишларида давлат ва халқаро ташкилотлар билан ақин ҳамкорликда ишлаётгани самара бермоқда. Универси-тетда малакали кадрлар тайёрлаш билан бирга юртимизни кўкаламзорлаштириш ишларини самарали ташкил этишга оид қатор илмий лойиҳалар ҳам амалга оши-риляпти.

“Хусусан, яшил маконларни кенгайтиришга оид изланишларда ҳудудларнинг иқлим шароити ва қургоқчиликка чидамли, ҳаводаги чанг-ғубор ва зарарли моддаларни ушлаб қолишда юқори самара берадиган нав ва турлар синовдан ўтказилляпти.

Уругчиликни ривожлантириш — илмий изланишларнинг яна бир муҳим йўнали-ши. Бу борада жаҳонда қўлланаётган илгор усуллар ҳам ўзлаштирилляпти. Масалан, ўсимликлар махсус контейнерларга экилиб, ундирилиб, илдири яхши ривожланади. Бош-қа жойга қўчириб ўтказилганда униб кети-ши эҳтимоли юқори бўлади. Университетда бундай илмий ишларни синовдан ўтказиш учун махсус ўқув-тажриба участкасида етар-ли шароит яратилган. Қолаверса, олимлар юртимиздаги ўрмон ҳўжаликлари мутахас-сислари билан ҳудудларда ҳам илмий изла-нишларни давом эттирмоқда.

Дарвоқе, маколани маҳалламизда қад рўстлаётган янги корхона ҳақидаги фикрлар билан бошланган эдик. Маҳалла раисининг айтишича, бу корхона янги йилгача ишга ту-шиши кутиляпти.

Ҳар кунги шу атрофдан ўтиб, қури-лиш-таъмирлаш ишларини кузатаман. Кеча ишдан қайтаётсам, кўчалар, ариқ бўйи тоза-ланиб, йўллар асфальтланибди, йўл четиға янги кўчатлар ўтқазилди. Кечагина тўзиб ётган жой обод ва файзли манзилга айланган-ни кўриб, хурсанд бўлганимизда ҳам “яшил ривожланиш” тамойиллари изчил давом эта-ди. Бу ишларга барчамиз камарбаста бўлсак, ҳавомиз мусавво, сувимиз тоза бўлади, за-минимиз файз ва тароватга тўлади.

